Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Каразінська школа соціальної роботи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового інституту
соціології та медіакомунікацій

_____ Олена Муралян

«26» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ до соціальної роботи

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань І – Охорона здоров’я та соціальне забезпечення

спеціальність І 10 – Соціальна робота та консультування

освітня програма “Соціальна робота та консультування”

вид дисципліни обов’язкова

навчально-науковий інститут соціології та медіакомунікацій

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

“26” серпня 2026 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Вакуленко Світлана Миколаївна, кандидат соціологічних наук, доцент, доцент ЗВО кафедри “Каразінська школа соціальної роботи”

Програму схвалено на засіданні кафедри “Каразінська школа соціальної роботи”

Протокол від “26” серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри “Каразінська школа соціальної роботи”

(підпис) Ірина ЄВДОКИМОВА

Програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми “Соціальна робота та консультування”

Гарант освітньої професійної програми “Соціальна робота та консультування”

(підпис) Ірина ЄВДОКИМОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

Протокол від “26” серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

(підпис) Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Вступ до соціальної роботи” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів
спеціальності І 10 – Соціальна робота та консультування

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування в здобувачів системи уявлень про сутність і специфіку професійної діяльності в сфері соціальної роботи.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: 1) надання здобувачам знань і уявлень про соціальну значущість майбутньої професії; 2) формування в здобувачів мотивації до здійснення професійної діяльності в галузі соціальної роботи; 3) формування в здобувачів відповідального ставлення до майбутньої професійної діяльності.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов’язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
–	–
Самостійна робота	
58 год.	84 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
15 год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ФК 1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв’язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

ПРН 18. Налагоджувати співпрацю з представниками різних професійних груп та громад: використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнта.

ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи соціальної роботи

Тема 1. Соціальна робота як феномен, її місце та роль у суспільстві

Актуальність становлення соціальної роботи в Україні. Місце та роль соціальної роботи в суспільстві. Цілі соціальної роботи. Два підходи до визначення об'єктів соціальної роботи.

Аспекти існування соціальної роботи в суспільстві: соціальна робота як наука, соціальна робота як академічна дисципліна, соціальна робота як професійна діяльність.

Соціальна робота як прикладна наука. Теоретико-методологічні засади соціальної роботи. Об'єкт, предмет соціальної роботи. Проблеми, що підлягають вивченню в соціальній роботі. Основні категорії соціальної роботи.

Теоретичні засади соціальної роботи. Психолого-орієнтовані теорії соціальної роботи, соціолого-орієнтовані теорії соціальної роботи, теорії комплексної, міждисциплінарної орієнтації.

Взаємозв'язок соціальної роботи з іншими галузями соціального знання: соціологією, психологією, соціальною педагогікою та ін.

Соціальна робота як професія. Об'єкти та суб'єкти соціальної роботи. Основні принципи соціальної роботи. Моделі соціальної роботи. Соціальна робота й доброчинна діяльність: спільне та особливе. Соціальна робота й права людини.

Функції соціальної роботи в суспільстві та рівні їх реалізації.

Взаємозв'язок соціальної роботи із соціальною політикою.

Тема 2. Становлення та розвиток соціальної роботи

Суспільні передумови виникнення та становлення соціальної роботи як професійної діяльності на межі XIX–XX століть. Перші соціальні реформи та їхній вплив на становлення соціальної роботи. Благодійна діяльність як передумова виникнення та становлення соціальної роботи як напряму професійної діяльності. Благодійність та соціальна робота – їх спільні та відмінні риси. Критерії їхнього розмежування.

Виникнення та розвиток соціальної роботи в Великобританії наприкінці XIX – на початку XX століть.

Виникнення та розвиток соціальної роботи в США наприкінці XIX – на початку XX століть.

Розвиток соціальної роботи в другій половині XX століття в умовах соціальної держави.

Реформи соціальної сфери в США та Великобританії на початку 80-х рр. XX століття та їхні наслідки для соціальної роботи.

Проблеми та труднощі розвитку соціальної роботи на сучасному етапі.

Тема 3. Основні напрями соціальної роботи за кордоном

Особливості організації соціальної роботи в різних країнах. Система професійної підготовки фахівців із соціальної роботи за кордоном.

Два напрями соціальної роботи: соціальна робота загального профілю та спеціалізована соціальна робота.

Соціальна робота загального профілю: соціальна терапія на індивідуально-особистісному та сімейному рівні; соціальна робота з різними соціальними групами (дітьми, дітьми-сиротами, молоддю, людьми похилого віку, особами з особливими потребами; біженцями та мігрантами, соціальна робота в громаді, за місцем проживання).

Спеціалізована соціальна робота: соціальна робота в сфері праці та зайнятості, системі охорони здоров'я та медико-реабілітаційних службах, системі освіти, сфері захисту прав громадян, в пенітенціарній системі.

Соціальні проблеми, на вирішення яких спрямована система соціальної роботи в суспільстві: бідність як соціальна проблема; бездомність як соціальна проблема; безробіття як соціальна проблема; алкогольна та наркотична залежність як соціальна проблема; самогубства як соціальна проблема, дискримінація представників окремих соціальних груп як соціальна проблема

Можливості та обмеження використання закордонного досвіду соціальної роботи в Україні.

Розділ 2. Фахове підґрунтя соціальної роботи

Тема 1. Соціальна робота як професійна діяльність

Теоретико-методологічні підходи до вивчення соціальної роботи як професії. Базові компоненти професіоналізму: соціальний мандат, теоретична (наукова) база, професійна ідеологія, система підготовки кадрів, професійні асоціації. Професіоналізація соціальної роботи з точки зору різних соціологічних концепцій. Функціоналістський підхід. Атрибутивний підхід. Інтерпретативний підхід.

Завдання соціальних працівників і професійні вимоги до них. Складові професійного образу соціального працівника: кваліфікаційні вимоги до фахівців різних рівнів (знання, навички, вміння, функції); психолого-педагогічна готовність до опанування професії (володіння специфікою професії, її сутністю, рівень мотивації); особистісні якості, що обумовлюють професійне призначення фахівця (позитивна життєва спрямованість, дотримання етичних норм, цінностей, установок, риси вдачі, що відповідають місіям і завданням соціальної роботи). Об'єктивні та суб'єктивні показники професіоналізму соціального працівника. Проблема професійного вигорання соціальних працівників.

Становлення системи підготовки соціальних працівників в Україні. Особливості і проблеми професійної діяльності соціальних працівників у сучасному українському суспільстві.

Тема 2. Професійно-етичні аспекти соціальної роботи

Професійні ролі та їхня класифікація. Практичні ролі соціальних працівників. Посередницькі ролі соціальних працівників. Адміністративні ролі соціальних працівників. Професійне спілкування в соціальній роботі.

Поняття професійної етики. Значення етики для соціальної роботи. Етика соціальної роботи як складова підготовки соціального працівника.

Фахові цінності, принципи та норми діяльності в соціальній роботі. Мотивація соціальних працівників. Етичні вимоги до соціальних працівників. Професійні та духовно-моральні якості соціального працівника.

Взаємодія соціальних працівників із клієнтами. Поняття "клієнта" соціальної роботи. Орієнтація на потреби клієнтів. Моделі ухвалення рішень і професійні межі в соціальній роботі.

Міжнародні та вітчизняні етичні стандарти соціальної роботи.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основи соціальної роботи												
Тема 1. Соціальна робота як феномен, її місце та роль у суспільстві	20	4	4	–	–	12	18	2	–	–	–	16
Тема 2. Становлення та розвиток соціальної роботи	20	4	4	–	–	12	16	–	–	–	–	16
Тема 3. Основні напрями соціальної роботи за кордоном	16	2	2	–	–	12	18	–	–	–	–	18
Разом за розділом 1	56	10	10	–	–	36	52	2	–	–	–	50
Розділ 2. Фахове підґрунтя соціальної роботи												
Тема 1. Соціальна робота як професій на діяльність	20	4	4	–	–	12	20	2	2	–	–	16
Тема 2. Професій но-етичні аспекти соціальної роботи	14	2	2	–	–	10	18	–	–	–	–	18
Разом за розділом 2	34	6	6	–	–	22	38	2	2	–	–	34
Усього годин	90	16	16	–	–	58	90	4	2	–	–	84

4. Види навчальної діяльності (змішане навчання)

Лекції					
	Класифікація	**Попередня підготовка**	**Подача нової інформації**	**Тренування**	**Зворотній зв'язок**
Розділ 1. Основи соціальної роботи					
Тема 1. Соціальна робота як феномен, її місце та роль у суспільстві	вступна	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● тексти; ● відеоконференція	● питання для самоперевірки; ● робота з кейсами; ● пошук відповідей на питання	● запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Тема 2. Становлення та розвиток соціальної роботи	інформаційна (тематична)	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● тексти; ● відеоконференція	● питання для самоперевірки; ● робота з кейсами;	● запитання; ● обговорення навчального матеріалу

				● пошук відповідей на питання	
Тема 3. Основні напрями соціальної роботи за кордоном	оглядова	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● тексти; ● відеоконференція	● питання для самоперевірки; ● робота з кейсами; ● пошук відповідей на питання	● запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Розділ 2. Фахове підґрунтя соціальної роботи					
Тема 1. Соціальна робота як професійна діяльність	інформаційна (тематична)	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● тексти; ● відеоконференція	● питання для самоперевірки; ● робота з кейсами; ● пошук відповідей на питання	● запитання; ● обговорення навчального матеріалу
Тема 2. Професійно-етичні аспекти соціальної роботи	завершальна (підсумкова)	ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	● тексти; ● відеоконференція	● питання для самоперевірки; ● робота з кейсами; ● пошук відповідей на питання	● запитання; ● обговорення навчального матеріалу

Семінари						
	Вид навчальної діяльності	**Попередня підготовка**	**Виконання практичного завдання**	**Оцінювання**	**Рефлексія**	**Зворотній зв'язок**
Розділ 1. Основи соціальної роботи						
Тема 1. Соціальна робота як феномен, її місце та роль у суспільстві. Заняття 1.	діяльність в аудиторії	опитування			діалог, групове обговорення	● групові консультації; ● коментарі під час заняття від викладача
Тема 1. Соціальна робота як феномен, її місце та роль у суспільстві. Заняття 2.	онлайн-діяльність		● пошук відповідей на питання; ● різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)	● усна відповідь; ● виконання практичного завдання	● розроблення нотаток до лекцій; ● підготовка мультимедійних презентацій	оцінювання викладачем результатів групової співпраці

Тема 2. Становлення та розвиток соціальної роботи. Заняття 1.	онлайн-діяльність		● пошук відповідей на питання; ● різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)	● усна відповідь; ● виконання практичного завдання	● розроблення нотаток до лекцій; ● підготовка мультимедійних презентацій	оцінювання викладачем результатів групової співпраці
Тема 2. Становлення та розвиток соціальної роботи. Заняття 2.	онлайн-діяльність		● пошук відповідей на питання; ● різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)	● усна відповідь; ● виконання практичного завдання	● розроблення нотаток до лекцій; ● підготовка мультимедійних презентацій	оцінювання викладачем результатів групової співпраці
Тема 3. Основні напрями соціальної роботи за кордоном.	онлайн-діяльність		● пошук відповідей на питання; ● різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)	● усна відповідь; ● виконання практичного завдання	● розроблення нотаток до лекцій; ● підготовка мультимедійних презентацій	оцінювання викладачем результатів групової співпраці
Розділ 2. Фахове підґрунтя соціальної роботи						
Тема 1. Соціальна робота як професійна діяльність.	діяльність в аудиторії			контрольна робота		
Тема 2. Професійно-етичні аспекти соціальної роботи. Заняття 1.	онлайн-діяльність		● пошук відповідей на питання; ● різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт тощо)	● усна відповідь; ● виконання практичного завдання	● розроблення нотаток до лекцій; ● підготовка мультимедійних презентацій	оцінювання викладачем результатів групової співпраці
Тема 2. Професійно-етичні аспекти	діяльність в аудиторії			залікова робота		

соціальної роботи. Заняття 2.						

5. Питання для самоперевірки до лекцій

№ з/п	Назва теми
1	**Соціальна робота як феномен, її місце та роль у суспільстві** 1. Чому соціальна робота набуває особливого значення на сучасному етапі розвитку українського суспільства? 2. З чим пов'язана тривала відсутність єдиного міжнародного визначення соціальної роботи? Поясніть ухвалене 2002 р. міжнародне визначення. 3. Яке визначення соціальної роботи ви вважаєте найбільш слушним? Поясніть чому. 4. Чи погоджуєтеся ви з твердженням, що соціальна робота невід'ємною складовою цивілізованого суспільства? Якщо так, то в чому виявляється її роль у такому суспільстві? 5. Розкрийте сутність соціальної роботи як суспільної діяльності. 6. Які складові містить соціальна робота як різновид практичної діяльності? 7. Наведіть характерні особливості об'єктів соціальної роботи. 8. Розкрийте зміст поняття "суб'єкт соціальної роботи". 9. Поясніть, у чому полягає сутність таких принципів соціальної роботи, як: гуманізм, демократизм, врахування конкретних умов життєдіяльності особистості чи соціальної групи, законність, справедливість, суспільна доцільність та економічна ефективність. 10. Поясніть, у чому полягає сутність специфічних (інструментальних) принципів соціальної роботи: принципу універсальності, принципу охорони соціальних прав, принципу соціального реагування, принципу профілактичної спрямованості, принципу клієнтоцентризму, принципу суверенності і автономності, принципу опори на власні сили, принципу максимізації соціальних ресурсів. 11. Чому соціальна робота є прикладною наукою? 12. У чому, на ваш погляд, полягає значення теоретичних засад соціальної роботи? 13. В чому полягають особливості понятійно-категоріального апарату соціальної роботи? 14. Назвіть основні групи понять і категорій соціальної роботи та охарактеризуйте їх. 15. Наведіть приклади використання основних категорій соціальної роботи іншими науками. Порівняйте визначення та проаналізуйте відмінності в них. 16. Обґрунтуйте зв'язок соціальної роботи з іншими галузями соціального й гуманітарного знання. 17. Назвіть спільні та відмінні риси в діяльності соціального працівника й соціального педагога. 18. В чому полягає призначення соціальної роботи як навчальної дисципліни? 19. На яких рівнях реалізуються функції соціальної роботи в суспільстві? 20. Яким чином пов'язані між собою соціальна робота й соціальна політика? 21. Здійсніть порівняльну характеристику визначень соціальної політики в широкому та вузькому сенсі.

	22. Яких реформ у соціальній сфері та сфері соціальної роботи потребує українське суспільство на шляху євроінтеграції?
2	**Становлення та розвиток соціальної роботи** 1. Охарактеризуйте суспільні передумови становлення професійної соціальної роботи в США та країнах Західної Європи наприкінці XIX – на початку XX століття. 2. Застосовуючи аналіз основних стадій професіоналізації соціальної роботи, обґрунтуйте її появу як окремої професії. 3. В чому полягають особливості підходів до надання соціальної допомоги М. Річмонд і Д. Адамс? 4. Чому можна стверджувати, що становлення соціальної роботи як професії відбувалося водночас з її становленням як науки? 5. Охарактеризуйте передумови виникнення соціальної роботи як науки. 6. На межі яких дисциплін склалася соціальна робота як наука? 7. Розкрийте сутність підходів, на яких формувалася індивідуальна соціальна робота. Охарактеризуйте бачення клієнта та його проблем діагностичною та функціональною школами. 8. З чим пов'язане зародження соціальної роботи з групою? Чому в соціальній роботі розроблялися самостійні моделі роботи з групою? 9. Охарактеризуйте передумови, що викликали появу соціальної роботи в громаді. 10. Чим викликана багатоманітність теоретичних моделей соціальної роботи? 11. Наведіть класифікацію періодів становлення соціальної роботи як науки та професійної діяльності. 12. Розкрийте зміст основних історичних етапів розвитку соціальної роботи в Європі та США.
3	**Основні напрями соціальної роботи за кордоном** 1. Які теорії складають групу психолого-орієнтованих теорій соціальної роботи? 2. Які теорії входять до складу соціолого-орієнтованих теорій соціальної роботи? 3. Які теорії складають групу комплексно-орієнтованих теорій соціальної роботи? 4. Які можливості для практичної роботи надає соціальним працівникам психодинамічна модель? 5. У чому полягає значення для соціальної роботи теоретичних концепцій гуманістичної психології? 6. У чому полягають переваги та обмеження застосування у практичній соціальній роботі біхевіористського підходу? 7. У чому полягають переваги та обмеження застосування у практичній соціальній роботі когнітивного підходу? 8. Яким чином можна застосовувати у соціальній роботі системні моделі? 9. Проаналізуйте основні складові системно-екологічної моделі соціальної роботи. 10. Які основні концепції містить теорія ролей? Як їх використовують у соціальній роботі? 11. Що, на вашу думку, може обмежувати застосування рольової теорії в практичній соціальній роботі? 12. Що являє собою модель кризового втручання? 13. Які особливості, на вашу думку, має зосереджена на завданні модель соціальної роботи.

	14. У чому полягають відмінності між психодинамічною та психосоціальною моделями соціальної роботи? 15. Які можливості надає адаптивно-соціалізаційна теорія для практики соціальної роботи? 16. Чи однаковим є зміст соціальної роботи в різних країнах? 17. Виокреміть спільні та відмінні риси у наданні соціальної допомоги в США та Німеччині. 18. В чому полягають особливості соціальної роботи в США? 19. Яким чином організована діяльність у сфері соціальної роботи у Великобританії?
4	**Соціальна робота як професійна діяльність** 1. Що передбачає процес професіоналізації соціальної роботи? 2. Розкрийте зміст сучасних інтерпретацій професіоналізму в соціальній роботі. 3. Які складові визначають професіоналізм соціального працівника в Україні й за кордоном? 4. Що таке модель спеціаліста? Для чого вводять дане поняття, в чому його значення для соціальної роботи? 5. Проаналізуйте зміст основних вимог до знань і умінь соціального працівника. 6. Що таке професійна ідентичність і яка її роль у становленні особистості соціального працівника? 7. Які особистісні риси, на вашу думку, потрібні соціальним працівникам для успішної професійної діяльності? 8. Що таке волонтерська діяльність та яка її роль у становленні особистості соціального працівника? 9. Запропонуйте, спираючись на отримані знання, власний професійний портрет соціального працівника. 10. Як ви розумієте компетентність соціального працівника? Назвіть основні критерії компетентності. 11. В яких міжнародних документах, конвенціях і деклараціях визначається результативність діяльності соціального працівника? 12. Що означає поняття “ефективність” стосовно професійної діяльності соціальних працівників? 13. Дайте визначення та стисло охарактеризуйте методи оцінки персоналу для працівників соціальних служб. 14. Охарактеризуйте основні принципи та етапи проведення оцінювання персоналу соціальних служб. 15. Що означає термін “синдром професійного вигорання” в контексті діяльності соціальних працівників? 16. Проаналізуйте основні причини виникнення професійних деформацій у соціальній роботі. 17. Яких практичних порад необхідно дотримуватися соціальним працівникам для уникнення професійного вигорання? 18. Визначте чинники, що впливають на статус соціальних працівників у сучасному українському суспільстві. 19. Обґрунтуйте твердження, що волонтерський рух – це доброчинна діяльність і необхідна умова розвитку соціальної роботи в сучасній Україні.
5	**Професійно-етичні аспекти соціальної роботи** 1. Які чинники обумовлюють професійні ролі соціального працівника?

	2. Які саме ролі соціального працівника найбільше відповідають безпосередній практичній роботі? 3. Розкрийте зміст посередницької ролі соціального працівника. 4. Виконання яких ролей вимагає співпраці соціального працівника з іншими фахівцями? 5. Як ви розумієте роль соціального працівника як дослідника? 6. Які комунікативні навички необхідні соціальному працівникові та в чому полягають особливості їхнього застосування в роботі з різними групами клієнтів? 7. Яким чином можна запобігти виникненню комунікативних бар'єрів у спілкуванні соціальних працівників і клієнтів? 8. Чому для соціальної роботи важливими є етичні принципи й професійні цінності? 9. Визначте складові мотивації фахівця соціальної сфери. 10. Назвіть необхідні компоненти професійної етики соціального працівника. 11. Назвіть необхідні та неприпустимі духовно-моральні якості соціальних працівників. 12. З якими морально-етичними проблемами, на вашу думку, стикається в своїй діяльності соціальний працівник? 13. Кого в соціальній роботі вважають клієнтами? Наведіть класифікацію клієнтів соціальної роботи. 14. Проаналізуйте різні підходи до розуміння особистості клієнта. 15. Чим обумовлена специфіка спілкування соціальних працівників і клієнтів? 16. Як, на Вашу думку, соціальна робота пов'язана з ідеєю прав людини? 17. Поясніть поняття "конфіденційність" в контексті соціальної роботи. В чому полягає важливість зберігання інформації про клієнта? 18. Розкрийте зміст поняття "професійні межі" соціальної роботи. Чим слід керуватися соціальному працівникові при встановленні меж у своїх стосунках із клієнтами? 19. Якими аргументами слід послуговуватися в складних ситуаціях професійного вибору? 20. Яка модель ухвалення професійних рішень є найтиповішою для соціальних працівників в Україні? 21. В чому полягає сутність основних міжнародних принципів і стандартів соціальної роботи? 22. Які проблемні галузі, принципи й методи розв'язання етичних проблем визначено у "Міжнародній Декларації етичних принципів соціальної роботи"? 23. Яких норм, сформульованих у "Міжнародних етичних стандартах соціальних працівників", найважче дотримуватися? 24. У чому полягає особливість Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи в Україні? 25. Як реалізуються цінності соціальної роботи в Україні?

6. **Теми семінарських занять**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Соціальна робота як феномен, її місце та роль у суспільстві	4	–

2	Становлення та розвиток соціальної роботи	4	–
3	Основні напрями соціальної роботи за кордоном	2	–
4	Соціальна робота як професійна діяльність	4	2
5	Професійно-етичні аспекти соціальної роботи	2	–
	Разом	16	2

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Підготовка до семінарських занять	15	4
2	Підготовка індивідуального дослідного завдання	15	15
3	Підготовка до письмової контрольної роботи, передбаченої навчальним планом	10	20
4	Підготовка до письмової залікової роботи	18	45
	Разом	58	84

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання передбачає написання здобувачами реферату. Текст реферату повинен вміщувати огляд наукових та інших джерел з обраної теми. В рефераті необхідно не лише висвітлити відповідну наукову інформацію (скорочено передати зміст використаних джерел або їхніх частин), а й продемонструвати власне ставлення до неї, тобто зробити узагальнюючі висновки. Під час написання реферату здобувач повинен продемонструвати вміння самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати й узагальнювати наукову інформацію. Реферат може містити аналіз і критику відповідних наукових теорій.

Орієнтовні теми рефератів

1. Наукові основи соціальної роботи
2. Соціологія й соціальна робота
3. Соціальна робота й соціальна політика
4. Благодійність і соціальна робота: спільне й відмінне
5. Моделі соціальної роботи
6. Соціальна робота в Німеччині
7. Соціальна робота в США
8. Соціальна робота в Швеції
9. Закордонний досвід підготовки соціальних працівників
10. Теорії професіоналізації соціальної роботи
11. Компетентність як складова професіоналізму соціального працівника
12. Функції та ролі соціальних працівників
13. Соціальні служби: структура, основи й принципи діяльності.
14. Громадські організації й соціальна робота.
15. Проблеми професійного вигорання в соціальній роботі
16. Професійні цінності в соціальній роботі
17. Професійна етика в соціальній роботі
18. Професійне спілкування в соціальній роботі
19. Проблеми функціонування соціальної роботи в сучасній Україні

9. Методи навчання

Викладання та навчання через ознайомлення із сучасними концепціями й практичними кейсами; передбачають посилення практичної орієнтованості та творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, семінарських занять, самостійної навчальної і дослідницької діяльності, розв'язування прикладних завдань.

Очікується, що на семінарських заняттях здобувачі демонструватимуть вміння самостійно мислити й формулювати не просто оригінальні, а, що набагато важливіше, логічні й обґрунтовані судження й висновки, які базуються не тільки на власних припущеннях, а будуються, виходячи з пройденого матеріалу та напрацювань і здобутків визнаних фахівців у конкретній галузі, включаючи полеміку з ними з демонстрацією вміння вести дискусію.

10. Методи контролю

Оцінювання знань здобувачів здійснюється на підставі результатів поточного та підсумкового контролю. Кожна окрема тема дисципліни передбачає використання різних видів роботи здобувачів: самостійну роботу, виступи на семінарських заняттях, участь у дискусіях, написання письмової контрольної роботи. З навчальної дисципліни "Вступ до соціальної роботи" здобувачі складають залік.

11. Схема нарахування балів (для денної форми навчання)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Залікова робота	Сума
Розділ 1			Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	1	10	60	40	100
15	10	15	15	5	30				

Т1, Т2 ... – теми розділів.

* бали за роботу на семінарських заняттях враховуються з коефіцієнтом 0,33

Схема нарахування балів (для заочної форми навчання)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Залікова робота	Сума
Розділ 1			Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	1	10	60	40	100
10	10	10	10	–	30				

Т1, Т2 ... – теми розділів.

* бали за роботу на семінарських заняттях, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, та виконання індивідуального завдання враховуються з коефіцієнтом 0,5

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель “ШІ заборонено”.

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель “ШІ як асистент”.

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов’язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Робота на семінарських заняттях.

1) виконання тестових завдань Тест містить 20 запитань. Правильна відповідь на кожне запитання оцінюється в **0,5 бали.** Максимальна кількість балів, яку здобувачі можуть набрати за виконання тестових завдань, становить **10 балів.**

2) участь в усних опитуваннях, тобто відповіді на поставлені викладачем запитання; 3) короткі доповіді або повідомлення на окреслену викладачем тематику.

4–5 балів – послідовний, логічний, обґрунтований виклад матеріалу; вміння вільно формулювати аргументовані висновки та самостійно застосовувати знання в конкретних ситуаціях.

2–3 бали – спрощений і неповний виклад матеріалу; вміння систематизувати й узагальнювати інформацію, але неспроможність її аналізувати й формулювати аргументовані висновки.

0–1 бал – спрощений і неповний виклад матеріалу з допущенням помилок; невміння систематизувати й узагальнювати інформацію.

Контрольна робота, передбачена навчальним планом.

Виконання завдань контрольної роботи оцінюється в цілому за **30-бальною** шкалою. За кожне питання максимальна оцінка складає **10 балів**. Відповіді на кожне питання оцінюються, виходячи з таких критеріїв:

9–10 балів – повний, правильний, послідовний, логічний, обґрунтований виклад матеріалу з відсутністю помилок; здатність до систематизації, узагальнення та аналізу інформації, до вільного формулювання аргументованих висновків; вміння встановлювати причинно-наслідкові зв’язки.

7–8 балів – повний, послідовний, логічний, обґрунтований виклад матеріалу; здатність до систематизації, узагальнення та аналізу інформації, до вільного формулювання аргументованих висновків; допущені незначні помилки не вплинули в цілому на загальне вирішення завдань.

5–6 балів – спрощений і неповний виклад матеріалу, коли завдання в основному виконані, але здобувач не володіє глибоко матеріалом, його знання мають розрізнений характер; здатність до систематизації й узагальнення інформації, але неспроможність її аналізувати й формулювати аргументовані висновки; допущені окремі суттєві помилки, що вплинули на загальне вирішення завдань.

3–4 бали – спрощений і неповний виклад матеріалу; неспроможність самостійно робити узагальнення й висновки; допущені суттєві помилки, що значною мірою вплинули на загальне вирішення завдань.

1–2 бали – вкрай спрощений і неповний виклад матеріалу; неспроможність самостійно робити узагальнення й висновки; допущені суттєві помилки, завдання зовсім не вирішені.

Індивідуальне завдання. Текст реферату має вміщувати огляд наукових та інших джерел з обраної теми. В рефераті обов'язково має бути представлений критичний аналіз відповідних наукових теорій. Він повинен являти собою науковий, завершений матеріал, розглядати факти й дані, що розкривають взаємозв'язок між явищами й процесами, та містити щось нове, що відображало би авторське бачення обраної проблеми: узагальнення літератури, подальший розвиток наявного вже знання, аналіз результатів емпіричних досліджень. Виходячи з цього, визначаються структура індивідуального дослідного завдання, його мета, завдання, методологія дослідження й висновки.

Залікова робота. Виконання завдань залікової роботи оцінюється за **40-бальною** шкалою, виходячи з таких критеріїв:

35–40 балів – знання програмного матеріалу мають системний характер; повний, правильний, послідовний, логічний виклад матеріалу з відсутністю помилок; здатність до систематизації, узагальнення та аналізу інформації, до вільного формулювання аргументованих висновків; вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

31–34 бали – знання й розуміння програмного матеріалу в повному обсязі; повний, послідовний, логічний, аргументований виклад матеріалу; здатність до систематизації, узагальнення та аналізу інформації, до вільного формулювання аргументованих висновків; допущені незначні помилки не вплинули в цілому на загальне вирішення завдань.

21–30 балів – знання й розуміння тільки основного програмного матеріалу; спрощений і неповний виклад матеріалу, коли завдання в основному виконані, але здобувач не володіє глибоко матеріалом, його знання мають розрізнений характер; здатність до систематизації й узагальнення інформації, але неспроможність її аналізувати й формулювати аргументовані висновки; допущені окремі помилки, що вплинули на загальне вирішення завдань.

11–20 балів – знання й розуміння основного програмного матеріалу мають поверхневий характер; спрощений і непослідовний виклад матеріалу; здатність до систематизації й узагальнення інформації, але неспроможність самостійно робити висновки; допущені суттєві помилки, що вплинули на загальне вирішення завдань.

0–9 балів – знання й розуміння основного програмного матеріалу мають неповний характер; спрощений і неповний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок; нездатність до систематизації й узагальнення інформації; допущені суттєві помилки, що значною мірою вплинули на загальне вирішення завдань.

Шкала оцінювання

	Оцінка

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
1–49	не зараховано

11. Рекомендована література

Основна література

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О.М. Денисюк та ін. ; ред. кол. : О.В. Епель, Т.В. Лях, І.В. Силантьєва. Ужгород : РІК-У, 2023. 420 с.
2. Купенко О.В. Соціальна робота: від теорії до практики : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 192 с.
3. Ніколаєва В.І. Європейський досвід управління розвитком системи соціальної роботи : навчально-методичний посібник. Полтава : Вид-во ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2023. 126 с.
4. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
5. Соціальна робота у вимірах партнерства і співпраці : навч. посіб. / за заг. ред. Надії Чернухи. Київ : Юрінком Інтер, 2025. 420 с.

Допоміжна література

1. Афанасьєв Д., Звєрєв Д., Звєрєв О. Еволюція соціальної роботи в Україні в умовах надзвичайних ситуацій: історико-кейсовий аналіз. *Ввічливість. Humanitas.* 2026. № 2. С. 3–11. https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.2.1
2. Грицанюк В., Костишин Е. Підготовка майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності: досвід Канади. *Ввічливість. Humanitas.* 2024. № 1. С. 31–37. https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.1.5
3. Гуцуляк Л. Вплив волонтерської діяльності на професійне становлення майбутніх соціальних працівників. *Ввічливість. Humanitas.* 2023. № 3. С. 3–7. https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.1
4. Жуков В., Лях Т., Петрович В., Пруденко Г. Морально-етичні засади соціальної роботи у територіальній громаді. *Ввічливість. Humanitas.* 2023. № 2. С. 32–37. https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.5
5. Замашкіна О., Лазарєва А., Горянін І. Формування професійної стійкості соціальних працівників: профілактика емоційного вигорання. *Ввічливість. Humanitas.* 2025. № 6. С. 82–90. https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.6.10
6. Карпенко О., Лісовцева О. Форми і методи профілактики професійного вигорання соціальних працівників: теоретичні підходи та сучасні виклики. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2026. Вип. 2(17). С. 34–47. https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(17).2026.361098
7. Костюшко Г., Вакуленко О., Романова Н. Розвиток соціальної роботи в умовах децентралізації у період військових дій в Україні. *Ввічливість. Humanitas.* 2025. № 5. С. 82–90. https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.5.10
8. Лехолетова М., Спіріна Т., Дуля А. Етапи та методи прийняття ефективних рішень у професійній діяльності соціальних працівників. *Ввічливість. Humanitas.* 2025. № 2. С. 123–133. https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.17
9. Мельник Л. Соціальна робота: сучасні теоретичні аспекти. *Ввічливість. Humanitas.* 2024. № 4. С. 56–57. https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.4.8

10. Моргай Л. Професійна діяльність фахівців соціальної роботи у службах у справах дітей. *Ввічливість. Humanitas.* 2023. № 2. С. 73–78. https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.10

11. Пономарьова Л. Трансформація професійної ролі соціального працівника в умовах війни (емпіричний досвід тренінгового навчання). *Ввічливість. Humanitas*. 2026. № 1. С. 206–211. https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.1.26

12. Сахарук Ю. Соціальна робота з вразливими групами населення в умовах воєнного стану. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. № 1(12). С. 48–54. https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305099

13. Сербалюк Ю. Соціальне служіння церкви: історія та сучасність. *Ввічливість. Humanitas.* 2023. № 6. С. 21–28. https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.6.4

14. Світлий Р., Кальченко Л. Супервізія як інструмент профілактики професійного вигорання фахівців соціальної роботи: сутність, форми, методи та результати емпіричного дослідження. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2026. Вип. 2(17). С. 148–160. https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(17).2026.361255

15. Столярик О., Семигіна Т. Вікарна травма у соціальній роботі: між професійною емпатією та самозбереженням. *Ввічливість. Humanitas.* 2026. № 1. С. 253–262. https://doi.org/10.32782/humanitas/2026.1.33

16. Тарасенко Т., Сорокіна Н. Перегляд етичних принципів соціальної роботи в Україні: науковий, освітній та професійний аспекти. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. № 1(12). С. 55–65. https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305110

17. Чернета С. Волонтерська діяльність як складова соціальної політики держави. *Ввічливість. Humanitas.* 2025. № 3. С. 216–223. https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.3.27

18. Чернета С. Міжкультурна компетентність як складова професійної компетентності фахівців із соціальної роботи. *Ввічливість. Humanitas.* 2023. № 6. С. 37–44. https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.6.6

19. Швед О. Розробка соціальних проєктів як вид діяльності соціальних працівників. *Ввічливість. Humanitas.* 2023. № 3. С. 150–1567. https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.20

20. Шевчук О., Клименко Ю. Роль особистості соціального працівника в ефективній взаємодії з клієнтом. *Ввічливість. Humanitas.* 2023. № 6. С. 50–55. https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.6.8

Додаток 1

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни “Вступ до соціальної роботи”

Дію робочої програми продовжено: на 2026/2027 н. р.

Заступник директора навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій з навчальної роботи

_____ . В’ячеслав НІКУЛІН
(підпис) (прізвище, ініціали)

“____” _____ 2026 р.

Голова науково-методичної комісії навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

_____ . Юлія СОРОКА
(підпис) (прізвище, ініціали)

“____” _____ 2026 р.